

azt, hogy a városi magyar beszéd kiejtésbeli sajátosságai elváltoztak és nyelvünket általában idegen hatások veszélyeztetik. A meséket tartalmazó lemezek jó szolgálatot tehetnek ezen a téren; tanulók, tanítók egyaránt bőven okulhatnak belőlük: hogyan kell szépen és helyesen magyarul beszélni.

A néphagyományban élő eredeti magyar zene és beszédmód megőrzése, továbbadása olyan erőnek ad utat, amelyeknek hatása és szerepe egyelőre beláthatatlan fontosságú lehet a magyarság fennmaradásában. (Bartók János)

A FELVIDÉK SZELLEMI VISSZACSATOLÁSA. A Felvidék szellemi visszacsatolása korántsem egyszerű feladat. Nem is azért, mert a felvidéki magyarság ideológiája és szélesebb látóköre merőben különbözik az anyaországbeli magyarokétól, hanem mert a szellemi visszacsatolók tanácstalanul állnak a Felvidék sajátos kulturproblémáival szemben.

A kisebbségi helyzet vonása, hogy mindenütt, ahol meg tud küzdeni a ránehezedő idegen nyomással, sokkal intenzívebb kulturéletet él, mint élne anyaországában. A felvidéki magyarság még idejében rájött arra, hogy kulturájának ápolása, fejlesztése és terjesztése legerősebb fegyvere nemzetiségi harcának. Csehszlovákia majdnem minden magyarja, a szó legjobb értelmében, kulturéletet élt. Tagja volt valamilyen magyar kulturegyesületnek, melyet legtöbbször csak a maga áldozatkészségével tudott fenntartani, előadásokat látogatott, mert az azokon való megjelenést kötelességének érezte, magyar lapot olvasott, mely az ő lapja volt. Nem volt az országban magyarakta hely, ahol ne lett volna erőteljesen működő magyar kulturegyesület. Ezek az egyesületek Prágától Husztig hálóként fonták át az országot s ha a háló szövési módja gyakran pártpolitikai aspirációk célját szolgálta is, anyaga a ma-

gyar kultúra volt, legtöbbször az igazi magyar hagyományokon alapuló. Mennyiségileg így a csehszlovákiai magyar vitathatatlanul több kulturát kapott és fogyasztott, mint a magyarországi. Ezt a hivatalos szellemi visszacsatolók is hajlandók ma elismerni és csupán azt hozzák fel, alig érthető ellenérvként, hogy a csehszlovákiai magyarok nem „felülről” kapták a kultúrélethez szükségeseket, hanem maguk termelték ki, miértis minőségi szempontból messze elmaradnak az anyaországbeli szellemi élet mögött.

A minőségi kérdés ilyen beállítást nem fogadhatjuk el. Tudjuk nagyon jól, milyen kicsiny az az intellektuális réteg, mely a magyar irodalom csúcsteljesítményeinek fogyasztója s mennyire nem irodalom az, ami a kispolgárság, munkásság és parasztság átlagos szellemi táplálékát teszi, máshol is, Magyarországon is. S ha a felvidéki irodalom nem is alkotott oly csúcserőket, mint a magyarországi, szoros kapcsolatban állt a néppel s az író mintegy aláról jövő megrendelésre, az ismert szükségleteknek megfelelően alkotott. Nem véletlen, hogy a felvidéki problémák, az ottani irodalom minden metszetében jelentkeztek. A szlovenszói magyar regény, szociográfia és líra nemzetpolitikai célzata kétségbevonhatatlan. Író és olvasó közt nem volt távolság. A csehszlovákiai demokrácia s a magyar kulturélet szükségyszerűen demokratikus szervezettsége minduntalan összehozta az írókat és olvasókat. Ily körülmények közt a csehszlovákiai magyar mélyebb és értékesebb szellemi életet élt, mint a magyarországi. Ilyképpen kárpótlódott gazdasági és társadalmi háttérbeszoritottsága; különleges helyzete következtében pedig részben a cseh és a szlovák kultúrában is részesült.

A csehszlovákiai magyar lapok hasábjain a szellemi élet aránytalanul bő helyet foglalt el. A művelődés elsőrangú ügy volt e lapok számára. Az öt jól prosperáló nagy-

napilap (köztük a félfasiszta Prágai Magyar Hírlap, a kormánypárti Magyar Ujság és a szocialista Magyar Nap) egymást igyekeztek felülmulni, nem a hírszolgálat pontosságában, hanem kulturrova-tuk minőségében. A Magyar Napé az érdem, hogy ez a légkör létrejött. A Magyar Nap megjelenéséig pl. egyik lap sem foglalkozott a magyarországi szellemi élettel. A Magyar Nap mutatta be legelőször Magyarország demokratikusan gondolkodó íróit, akiket kötelessége ismerni és támogatni a kisebbségi magyarságnak. A Magyar Nap figyelemmel kísérte a magyar kultúra minden megnyilvánulását, napipolitika-mentes magyar kulturát hirdetett és ezzel még az ellentáborban is sok hívet szerzett magának. A Magyar Nap érdeme még, hogy a „szlovenszkói szellemiség“ mesterkélte fogalma helyett, a „közös magyar szellemiség“ helyes eszméjét propagálta és elsőknek vette fel a közvetlen kapcsolatot a magyarországi és erdélyi magyarság szellemi képviselőivel.

A közvetlen kulturmunka természetesen az egyesületekben folyt. Persze minden politikai irányzatnak meg volt a maga kulturszervezete. Ezek annyira jellemzőek voltak a csehszlovákiai magyar szellemi életre s azt oly mértékben befolyásolták, hogy valódi szerepük kirajzolása még egy nagyobb cikk keretében is lehetetlen. Jellemző például, hogy ezek a szervezetek aránylag szabadon foglalkozhattak a kulturaterjesztés minden egyes módjával s bennük őszinte, cselekvő munkatársként találkozott író és olvasó, ur és proletár, öreg és fiatal. A felvidéki magyarság kulturélete ezekkel az egyesületekkel annyira összenőtt, hogy hiányuk ma erősen érezhető. Ezekben az egyesületekben vált minden egyes csehszlovákiai magyar kulturája aktív részesevé. Itt lett az író egy kollektívum tagja s az olvasó kritikus. Itt kapcsolódott bele a magyar nép a szellemi életbe. Előadásokat lá-

togatott, színházat játszott, szervezett, tagdíjat fizetett, könyvet, lapot terjesztett és belépőjegyeket árult. Itt tanult szavalni, énekelni, írott betűt szeretni. Ide járt a paraszt és munkás szórakozni: korcsma helyett kóruspróbára és előadásra. De hagyjuk ezt! Féő, hogy a tárgyilagosság lírai vágyakozássá fajul mindaz után, amit egy kisebbségben élő nemzet elképzelhetetlen áldozatok árán megteremtett magának s ami ma nincs. Ne kutasuk, hogy kinek vagy kiknek a mulasztása ez, ám szögezzük le, hogy a felvidéki magyar kulturéletbe beálló hatalmas visszaesés nélkül elképzelhetetlen a szellemi visszacsatolás. Már pedig ez nem lehet cél...

A felvidéki és anyaországbeli magyarság szellemi életének harmonikus egybeolvadása lehetetlen a magyar nép szellemi életének a felvidéki magyarság művelődési színvonalára való emelése s azoknak a kulturintézményeknek a visszaállítása nélkül, amiket a felvidéki magyarság saját erejéből létesített és tartott fenn. (Fejér István)

A POLLO. A világháború rengei után eszmélkedő ifjú magyar szellemiség megnyilvánulásai közé kell sorozni az **Apollo** című évnegyedes folyóiratban jelentkező tudományos munkát. Az utóbbi években mindenfelé nagy port felvert társadalomrajzi kutató-munka mellett az **Apollo** szerepvállalása kétségtelenül jelentős és értékes. Az ellenforradalom után felburjánzott különféle idegen mintájú bajtársi egyesületekbe tömörült léha és tanulmányait elhanyagoló magyar ifjúságot a 30-as évek körül egy felölösebb, komolyabb és napjaink kérdéseivel foglalkozó nemzedék váltotta fel. Új szellemi csoport lépett a porondra, amelyet józan hang, tisztult látásmód és mély társadalmi érzék jellemezett. Egyrészt az ország felfedezését, társadalmi létformánk kielemezését (Márciusi Front, Válasz, Szolgálat és Irás Munkaközössége) s kallódó népmű-